

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sacramentis, Mille Sexcenti Errores, Vaniloqvia, Et Cavillationes

Miletus, Vitus

Mogvntiae, 1593

VD16 M 5205

De Sacramento Matrimonij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30094

Millesexcenti Errores,

gentes & Episcopi. At cur hoc faciant, rationem habent redduntq; nullam, nisi fortè eam, quam Lutherus suos dare docuit discipulos, inquit: *Si Papistici asini rationem quarant, obsecro, aliam ne detis, quam omnes Papas & Papistas esse asinos, Martinum verò Lutherum Doctorem esse, super omnes Doctores in toto Papatu.* Tom. 4. Im Bericht auff zwo fragen.

1596. Vnumquemq; ministerium verbi, si necesse sit, quavis legitimè vocatus non sit, exercere posse. *Luth. Tom. 7. de Instit. Ministr. ad Pragens.* Cum alio loco eiusmodi Ministros Carnifici tradendos contendat, Tom. 3. in Ps. 82. Idem Tom. 1. in cap. 1. ad Gal. Et Tom. 2. in epist. ad Eberhard. à Thañen.

1597. Non esse necessarium, ad legitimam vocationem, ab Episcopis vocari & ordinari. *Luth. Tom. 7. de Miss. priu. & ord. Sac.* Cum nullam aliam legitimam vocationem vnquam post Apostolos in Ecclesia fuisse, ipse agnoscat alibi. Tom. 1. in c. 1. ad Gal.

DE SACRAMENTO Matrimonij.

1598. Pontificios docere, per Matrimonium ianquam aperiri, occasionemq; dari ad omnem impudiciam. *Erbenius in specul. Iesuit. Et omnes passim.* Nimis sanè impudenter, Cum non solum Matrimonium, thorum immaculatum, sed Sacramentum esse doceant, à Deo institutum & sanctificatum: Nemo sanè vir honestus, id de Pontificiis, suisq; Maioribus, à quibus ortus est, vnquam dixit, vel docuit: Et tamen talia de Pontificiis calumniari & comminisci non verentur?

1599. Pontificios prohibere legitima matrimonia eorum, qui continentiam vouerunt, quàm seruare non possunt. *Idem eo. loc. Falsa omnia.* Neq; enim legitima prohibent, cum ipsi passim celebrent: Neq; legitima eorum sunt aut esse possunt, qui continentiam vouerunt, vt infr. Neq; verum est, quemquam esse hominum, qui si velit, & auxilium Dei postulet, continere nò possit,

possit, quid enim nō possumus, in eo qui nos confortat? de quo
 Apost. *Omnia possum in eo, qui me cōfortat.* Et ipse, qui, ut alius loquitur *Philip. 4.*
 Apost. dat omnibus affluenter. *Si potes credere, omnia possibilia sunt* *Iacob. 1.*
credenti. Quaecunq; petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, &c. an *Ioan. 14. 15.*
 ergo non dabit continentiam, si petas?

1600. Impossibilem esse continentiam. Naturę non gratiæ.
 Inf. Veruntamen, quoniam nimis incontinentes Ministri, do-
 ctrinam hanc in Deum & Naturam contumeliosam, inuexerunt,
 quæro ab ipsis, continuerint ne ipsi, ipsorumq; filij & filia, prius-
 quam nuptias celebrarent, nec ne? si enim nō continuerunt, qd
 inferatur vident, nempe prius fuisse fornicatos, quàm coniuga-
 tos. Si autem continuerunt, doctrina ergo ipsorum, nempe im-
 possibile esse continentiam, vel ipsis testibus falsa est, quomodo
 enim si impossibile esset, ipsi ipsorumq; filij & filia vsq; ad cele-
 bratas eorum nuptias continuerunt, aut continere potuerunt?
 Non ergo impossibile est cum gratia Dei continentia, sed bla-
 sphema in Deum & naturam eorum doctrina. Inf.

1601. Matrimonium Christianorum non esse Sacramen-
 tum. *Luth. de Confess. Cœnæ. Tom. 2. Et passim.* Cum alibi Sacra-
 mentum esse contendat. *Serm. de Matrim. Tom. 6. & Tom. 5. sup.*
24. cap. Genes. Idem alij sup. de Numer. Sacram.

1602. Non esse auscultandum, quid alij, sed quid doceat
 Christus & Apostoli. Atqui hæc sunt verba Apostoli, *Sacramentum* *Ephes. 5.*
hoc (Matrim.) magnum est in Christo & Ecclesia. An magnum Sa-
 cramentum, non est Sacramentum?

1603. Non rectè colligi ex loco Apostoli allegato, Matrim.
 esse Sacramentum propriè dictum, cum græco ipsum vocabulo
 Mysterium appellarit, non Sacramentum. Quasi Baptismus
 quoq; & Eucharistia, non appellentur græcè mysteria? an nec
 ista Sacramenta?

1604. Multa esse mysteria, quæ tamen non sint Sacramen-
 ta. Quis negat? quis nescit? veruntamen, si non omnia, quædam
 tñ sunt Sacramenta, quæ autem sint, quæue nō sint, nemo rectius
 & securius definit, quàm tota Christi Ecclesia, quæ ex omnibus,
 non nisi septem esse propriè dicta, definiuit. 1605.

Millesexcenti Errores,

1605. Græcos non colligere ex loco allegato, Matrimonium esse Sacramentum. Cum requisitus ab ipsis Ieremias Patriarcha Constantinopolitanus, id colligat in sua Censur. ad Confess, August. cap. 7.

1606. Matrimonium esse quidem sacramentum, sed non propriè dictum. Kemnit. Cum in scripturis sacris, nec quid propriè, nec quid impropriè sacramentum sit exprimat; Eadem autem Ecclesia, quæ Baptismum & Eucharistiam sacramenta esse propriè dicta definiuit, matrimonium quoq; esse definiuit.

1607. Matrimonium non habere mandatum in sacris literis. At qualerequirunt? Neq; enim cuiquam mandatum, sed omnibus relictum est liberum, dicente Apostolo, *Qui nubit bene facit, qui non nubit melius facit.*

1 Cor. 7.

1608. Matrimonium, non habere promissionem gratiæ, quæ in sacramento quolibet necessariò requiritur. At dicant, quæ scriptura eam necessariò requirat? Et quis ambigat, piorum & Christianorum coniugium, benedictionem & gratiam habere à Deo?

1609. Matrimonium, non habere promissionem gratiæ iustificantis. At talem in omni sacramento requiri, nullus unquàm dixit Theologus.

Epist. 2. ad
Rust. cap. 4.

1610. Neminem ante Gregorium vidisse aut docuisse, matrimonium esse sacramentum. Atqui Leo, qui annis 150. Gregorium antecessit, in epistola 2. ad Rusticum Episcopum Narbon. cap. 4. sic scribit, *Cum Societas nuptiarum ab initio sic constituta sit, ut præter sexuum coniunctionem haberet in se Christi & Ecclesie sacramentum, dubium non est, eam mulierem ad matrimonium non pertinere, in qua docetur, nuptiale non fuisse mysterium.* Idem Ambrosi. in cap. 5. ad Ephes. Et lib. de Abraham cap. 7. Innocent. primus epistol. 4. ad Probum. Cyrill. lib. 2. in Ioan. cap. 22. quibus locis etiam gratiam habere affirmant.

1611. Nusquam ab Augustino Matrimonium vocari sacramentum. Beza in annotat. in cap. 5. ad Ephes. At hæc sunt verba Augustini de Bon. Coniugal. cap. 18. *In nostrorum nuptiis plus valet sau-*

let sanctitas Sacramenti, quàm fecunditas uteri. Et cap. 24. Bonam nuptiarum per omnes gentes atq; omnes homines in causa generandi est, & in fide castitatis, quod autem ad populū Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti. Et alibi, In Ecclesia nuptiarum non solum vinculum, sed etiam Sacramentum commendatur.

De Fid. Operibus, cap. 7.

1612. Augustinum in locis allegatis, Matrimonium largo duntaxat modo vocare Sacramentum. Cū de eo loquatur, ut distinguitur contra matrimonium infidelium, quod utiq; largo modo Sacramentum est, cap. Gaudeamus, de diuort.

1613. Non rectè colligi Matrimonium esse Sacramentum, quòd rei spiritualis sit signum, hac enim ratione infinita prope modum alia futura Sacramenta, cum plurima sint rerum spiritualium signa. Luth. Atqui Pontificij non ex solo id colligunt signo, sed quia est signum à Deo institutum cum promissione gratiæ.

1614. Ab initio mundi, & ante Christum non minùs matrimonia fuisse firma & rata, ac post Christum, proinde dicendum esse, aut illa quoq; fuisse Sacramentum, aut nostra quoq; sicut & illa non esse Sacramentum. Luth. de Capt. Babyl. Quasi institutio Matrimonij, & institutio Sacramenti idem sint? Quamuis verò gentium matrimonia rata sint fuerintq; non tamè aded sunt penitus indissolubilia, sicut nostra, proinde nec Sacramenta.

1615. Non minùs matrimonia gentium, ac Christianorum esse sancta. Luth. cit. Sed si dixisset non minùs esse sancta, ac monachorum & monacharum apostatarum, non aberrasset, hæc enim nec matrimonia quidem sunt; alioquin August. vel sola sanctitate, matrimonia Christianorum distinguit à prophanis infidelium. Supra.

1616. Matrimonium, rem esse prorsus sæcularem. Luth. de Vit. coniug. tom. 6. & in cap. 5. Matth. tom. 4. Sæcularis hominis, nullius veri Ministri Dei vox, maximè cum (ut in omnibus solet) eodem loc. planè doceat oppositum. Idem in Concione 1. nuptial. tom. 4.

1617. Matrimonium non esse magis Sacramentum, quàm

Millesexcenti Errores,

Agriculturam vel artem Sutoriam. *Calu. lib. 4. inst. cap. 19. § 34.*
Nescio, an Sutoris, vel Suis vox potius? Cuius enim obsecro sacra rei signum est Sutor, vel eius forma Sutoria?

1618. Matrimonium non esse caeremoniam sacram, à Deo institutam, sed rem & contractum naturalem. *Caluin. cit.* Quali res spiritualis, si ad significandum aliquid spirituale instituat, sacra non sit caeremonia? An enim lauare aqua, manducare panem, & bibere vinum, res non sunt naturales? an eadem non sunt sacra signa & caeremonia?

1619. Admirandos esse Pontificios, quod matrimoniū Sacramentum esse velint, cum ipsum passim appellent immunditiam, pollutionem, sordes, inquinamentum carnis, & carnalem iniquitatem? An idem sordes & Sacramentum? *Caluin. loc. cit. & passim.* At qui vnquam carnalem matrimonium legitimū dixerit iniquitatem, nullus est Pontificius, puræ sunt calumniae, quomodo enim Sacramentum esse docerent, si peccatum esse censerent? Pollutum verò, carnale & inquinatum dicitur, non quaparte Sacramentum est, cum thorus sit sanctus & immaculatus, sed ad virginitatem comparatum, quæ nulla ex parte in carne polluitur, iuxta illud, *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, & sequuntur agnum.* Sancti ergò sunt & immaculati coniuges, non tamen sicut virgines.

1620. Nullo prorsus sensu, matrimonia dici posse immunda vel carnalia. Quid est ergò, quod ait Iob, *Homo conceptus de immundo semine?* Et Apost. *Virgo, quæ Dei sunt, cogitat, quomodo placeat Deo, ut sit sancta corpore & spiritu; qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt; qui cum vxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Hæc & similia prius explicent, actum demum Pontificios, omnesque veteres Patres reprehendant, ac ne matrimonia sua polluant, caueant.

1621. Syricium Papam, aliosque Papistas, passim vocare matrimonia, polluta, immunda, ac inde probare, non licere Sacerdotibus, qui mundi & impolluti esse debent, contrahere matrimonium, iuxta illud Prophetæ, *Mundamini, qui vasa feruis Domini.* *Calu. Rem.* At constat, eos non loqui de matrimonio Laicorum,

Hebr. 13.

Apo. 14.

*Iob. 14.
1. Cor. 7.*

*Epist. ad Himerium
Tarracōn.
Esaiæ 52.*

sed clericorum, quæ quamdiu sunt lege prohibita, non solum sunt polluta & imunda, sed sacrilegia, adulteria, & fornicationes.

1622. Pontificios docere, Matrim. pugnare cum Sacramento Ord. eò quòd ordinati non possint esse coniugati. *Iidem.* Atqui aliqua ex parte pugnare non est dubiũ, Inquit enim Apost. Eos, *1. Cor. 7.* qui matrimonio iuncti sunt, non cogitare quæ sunt Dei, sed quæ sunt mundi, ac diuisos esse, Sacerdotes verò & veros Christi ministros cogitare debere, quæ sunt Christi, quis dubitat? simpliciter tñ pugnare nemo docet, multi .n. post matrimonium ordinant.

1623. Sacrilegos esse Pontificios, qui cum matrimoniũ rem asserant esse sacrosanctã, imò Sacramentũ, ab ipso tamen suos arceant ministros, qui ea occasione in omnem prolabantur turpitudinem. An ergo sacrilegus Paulus? qui non attempta matrimonij sanctitate, vel necessitate, virginitatem præfert, & omnibus suadet? An suadet, vt se quisquã periculo exponat turpitudinis?

1624. Apostolum velle, vt vnusquisq; (ministis non exceptis) suam habeat vxorem, propter fornicationem. Cum nec ipse dum stimulo carnis ageretur, vxorem duxerit, & virginitatem omnibus suaferit, ac de coniugatis scribat, vt qui habent vxores, sint tanquam non habentes. *1. Cor. 7.*

1625. Apostolũ expressè scribere, Episcopũ vnus esse debere vxoris virũ. Sed cur vnus, & non pluriũ? & cur ipsi pluriũ? An & Laici vnus tenentur esse vxoris viri? An non alio loco idẽ Apost. *Ti. 16* Episcopũ vult esse continentem? An continere debent mariti? alius ergò quærendus est sensus verborũ Apostoli, quem nemo rectius explicat, quã quæ spiritu Dei regitur, Ecclesia Catholica.

1626. Pontificios docere, actum coniugalẽ Sacramentũ esse, vel partem Sacramenti. *Cal.* Minimè: docent .n. matrimonium ratum verum esse Sacramentum, tamen si actu non consumetur, iuxta illud Ambr. *Non defloratio virginitatis facit coniugiũ, sed pactio*

coniugalis. *Iidem Aug. lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 11.* *Libr. 2. de inst. virginis, cap. 6.*
Vid. Græc. 27.
 1627. Gratianum & Lombard. expressè dicere, sine copula matrimoniũ non esse Sacramentũ, sic enim habet Can. *Cum soci* *q. 1.*
Græc. 27. q. 1.
Magist. 4. d. 26
et a nuptiarũ sic ab initio constituta sit, vt præter sexũ commixtionem non haberet

Millesexcenti Errores,

haberet in se Christi & Ecclesie Sacramentum. *Caluin.* At dubium non est, quin verba ista deprauate à Gratiano & Magistro legantur & citentur, desumpta sunt enim ex Leone epist. 92. ad Rulticum, in qua non habetur illa particula negatiua (*Non*) Et sic legédum esse patet ex ipsa Leonis probatione, intendit enim eo loco probare, Concubinam non esse veram vxorem, tamen si sexuú commixtio interueniat, hanc enim non efficere, sed effectum perficere matrimonium, & verum matrimonium præter sexuú commixtionem habere in se Christi & Ecclesie Sacramentum.

1628. Pontificios docere, In copula coniugali, non dari gratiam, nec adesse spiritum sanctum, cum tamen eandem doceant esse partem Sacramenti, vbi autem est Sacramentum, ibi & gratiam esse necesse est. *Caluin, loc. cit.* At in primis copulam esse partem Sacramenti essentialem (vt sup.) Pontificij non docent, in copula verò coniugali non adesse vllò modo Spiritum sanctum, nemo constanter asseruit, nam Canon ille Connubia. 32. q. 2. quem Caluinus allegat, desumptus est ex Orig. homil. 6. in Num. vbi id quidem affirmat, sed addit: *Ego autem, licet non vsq; quaq; pronunciem, puto tamen, &c.* Quapropter licet id asserat, solus tamen, nec alia ratione asserit, quàm quod sibi ita videatur. Un-

Lib. 4. cont. Iulian, cap. 5.

de August. *bonum ait beatissimum est, quando quis vtitur coniugis carne, non ad libidinem explendam, sed ad sobolem & ad Dei gloriam propagandam.*

Sess. 4.

1629. Falsum esse, quod Concilium Trid. pronunciat, omnes Patres, omniaq; Concilia tradidisse matrimonium esse Sacramentum, cum antè Concilium Constant. & Florent. Sacramentum esse nemo tradiderit. *Kemn.* At quid Patres senserint, supra ostendimus. Concilia verò antè Florentinum, Sacramentum esse non diffinierunt, quia Sacramentum esse nulli hæretici negauerunt, si qui controuertissent, id, vt postea factum est, declarassent & definiissent.

Vid. Capr. in 4. d. 26 q. unica artic. 3.

1630. Durandum & quosdam alios negare, matrimonium esse propriè Sacramentum. *Kem.* Cum id solus senserit Durand. suamq; sententiam correxerit postea, ac Sacramentum esse propriè,

priè, non tamen vniuocè concesserit. Eius verò argumenta, quæ Kemnitiustanquam diuina quædam excepit oracula, satis superq; ab aliis sunt Scholasticis examinata & refutata.

1631. Iurisconsultos & Canonistas negare, matrimonium esse Sacramentum, cum sit contractus naturalis & Ciuilis. *Kem. ex Durand.* Cum ex toto iuris corpore, Canonem proferre queant nullum, ex quo opinionem suam probent. Ac cum de Sacramentis agitur, magis auscultandum sit Theologis, quàm Iureconsultis vel Canonistis.

1632. Canonistas euidenti ratione probare, matrimonium non esse Sacramentum, nec conferre gratiam, quia nimirum licite fit pactum de matrimonio contrahendo, si certa pecuniæ summa numeretur, quod illicitum foret, si matrimonium gratiam conferret, esset enim sacrilegium, & crimen Simonia, gratiâ Dei pecunia emere & vendere. *Kemnit. ex Durand.* Quali verò eiusmodi pecunia pro Sacramento numeretur vel accipiatur, & non magis pro contractu illo ciuili, ad onera matrimonij releuanda.

1633. Non esse contemnendam, hac in parte, sententiam Canonistarum, ut potè qui probè nôrint fidem Ecclesiæ Romanæ. *Kemnit.* At si nôrunt, Matrimonium ergò Sacramentum esse, gratiamq; conferre ignorare non possunt, hoc enim Ecclesia tenet Romana. Veruntamen esto aliqui fuerint, qui in ea fuerint sententia, communior tamen semper fuit opposita in Rubr. de Sponsalib. & Matrim. ut notauit Nauarr. in Enchyr. cap. 19. num. 22.

1634. Matrimonium non posse nec primam, nec secundam conferre gratiam, cum continentibus potius, quàm matrimonio iunctis gratia promittatur, dicente Apostolo, *Qui nubit, bene 1. Cor. 7. facit, qui non nubit, melius facit. Kemnit.* Quasi qui continentia maiorem, matrimonio gratiam ascribat nullam? an enim, quæ gradu aliquo differunt, in gradu nullo conueniunt?

1635. Stultos fore omnes homines, qui cum extra matrimonium per continentiam gratiam habere possint maiorem,

Millesexcenti Errores,

matrimonium tamen contrahant. At cum Apostolo contendant, qui verbis disertis ait, *melius facere qui non nubit, quam qui nubit*, non ait, stultè; sed, melius facit. Vnde ibidem, optat omnes esse sicut ipse, & subdit, *Reliquum est, ut qui habent uxores, sint tanquam non habentes*. Et Christus, *Qui potest capere capiat, sunt enim qui se castraverunt propter regnum cœlorum*.

Matth. 19.

1636. Insulos esse Pontificios, quòd Matrimonium Sacramentum esse velint, cum nec certam ei assignent materiam, nec formam, vanas etiam & incertas esse scholasticorum opiniones, nec ipsum Concilium Tridentinum certi aliquid definire *Kemm.* At quicquid sit de materia & forma propria, certum est neminè Theologorum vel scholasticorum negare, matrimonium esse Sacramentum: Materiam autem & Ministrum pleriq; ipsos contrahentes, formam verò, verba externa, mutuam consensum exprimentia, statuunt.

1637. Absurdum videri, Eandem in matrimonio causam esse efficientem, & materialem, cum ergò Contrahentes causa sint efficiens, materialem esse non posse: At in hoc contractu, in quo se ipsos mutuò vendunt contrahentes, id minimè videri debet absurdum, sicut si quis se ipsum alteri in seruum vendat, is ipse est, qui se vendit, & materia, quæ ipso vendente venditur & emitur.

1638. Gropperum scribere, matrimonij formam esse verba Christi. *Quod DEVS coniunxit, homo non separet.* *Kemm.* At Gropperus in suo illo Enchyridio Christianæ institut. tract. de Matr. colligit quidem formam ex illis verbis, sed formam esse non dicit, quin planè oppositum affirmat, ait enim, *superest ut verbum & elementum huius Sacramenti indicemus, & gratiam insuper in eo conferri demonstremus, Verbum igitur huius Sacramenti, quo accedente ad elementum fit Sacramentum, id nimirum est, quo ambo mas, & femina, cum pietatis respectu, qua in Domino est, sibi inuicem fidem conjugalem dant, accipiuntq; non quouis modo, sed in Dei nomine coniunguntur & copulantur.* Hæc Gropperus.

Matth. 19.

1639. Vanos esse Pontificios, quòd Matrimonium verbo constare velint, ut forma, cum solo nutu, vel literis, aut copula
perfici

perfici posse non negent. Quasi nutus & literę aliud sint, quàm verba muta, quę in hoc Sacramento propter contractum ciuilem sufficiunt. Vnde Concil. Flo. non absolutè & necessariò, sed regulariter, verba coniugum in hoc Sacramento adhiberi dixit.

1639. Matrimonium illud, maximè quod sine ministro Sacrisq; contrahitur verbis, pro Sacramento censerì non posse, eò quòd omne Sacramentũ ceremonia quædam sit & esse debeat sacra, & actus religionis, matrimonium verò actus sit & contractus purè ciuilis, in quo nulla sacra verba interueniunt. Id de matrimonio infidelium verum, de matrimonio verò Christianorũ alienum est, quod etsi natura sua contractus est mutuus, & verba illa, *Accipio te in meam, &c.* non videantur esse sacra, tñ quia ea omnia fiunt, & adhibentur, vt significant coniunctionem spiritualem Christi cum Ecclesia, ideo pro sacra cæremonia, rectè adhibentur, maximè cum Christi fideles Christiano, nō profano modo, intendant contrahere.

1649. Secuturum, si matrimonium sit Sacramentũ, in peccato contrahentes sacrilegium cõmittere, & Sacramentum violare. Quicquid sit de hoc, dubium non est, pios Christianos, non nisi præmissa peccatorũ confessione & cõmunionem, matrimoniũ solere celebrare, & magis esse, pphanorum & Ethnicorum hominum, quàm Christianorum, in peccatis contrahere, qui Sacramentũ & matrimonij sui spiritualement significationem præ oculis habentes, non more pecudum aut gentilium, cum animarũ suarum pollutione, sed ad gloriam Dei, & prolem in Christo regenerandam & educandam, matrimonia ineunt, Tob. 6.

1641. Euaristum Pap. asserere, matrimonia sine Sacerdote *Epist. 1. & Gra. 30. q. 5. c. Alia ter.* contracta, potius esse adulteria & fornicationes, quàm matrimonia. At Euaristus id intelligit, quoad forum exterius, in quo constare non potest, an matrimonia clandestina legitimo consensu fuerint contracta, quam etiam ob causam, per Concilium Tridentinum, penitus sunt abrogata.

1642. Pontificios docere, bigamiam vel polygamiam, plurium vxorum successiuè, esse illicitam & fornicationem. *Kenn.* Calumniam esse, ocularis monstrat inspectio. 1643.

Millessexcenti Errores,

¶ q. 1. Canon.
Hac ratione: Et
can. Quomodo.

1643.

Gratianum referre, secundas nuptias esse illicitas. *Kemnit.* Cum eodem loco, multorum Patrum testimoniis probet, non solum secundas, sed & tertias & plures esse licitas?

ter. 7.

1644.

Concilium Neocæsariens. anno 1200. celebratum prohibere, ne presbyteri intersint celebritati secundarum nupt., cum pœnitentia iniungenda sit iis, qui sæpius nubunt. *Kemn. ex Gratian.* Concilium hoc particulare fuit, cui rectè opponitur Nicœnum generale can. 8. in quo secundæ nuptiæ approbantur: quamuis nec illud secundas nuptias, sed celebritatem illarum prohibere videatur, Pontificios verò secundas nuptias minimè prohibere, vulgo constat.

Serm. 32. in cap.
19. Matth.
1. Cor. 7.

1645.

B. Chrysostomum scribere, Apostolum non probare secundas nuptias, nisi propter incontinentiam, reuera autem esse fornicationem. *Kem. ex Grat.* Cum Apostolus velit, ut unusquisque suam habeat ad euitandam fornicationem uxorem. Quamuis auctor illius libri, non videatur esse Chrysostomus, qui homil. 20. ad Ephes. scribit, non posse secundas nupt. damnari.

contra Iouinian.

1646.

Hieronymum apertè secundas damnare nuptias. *Kem. ex Grat.* At qui tam multus est eo loco Hieron. in commendanda virginitate, ut etiam primas damnare videatur. Reuera autem non damnare, patet ex Comment. in 1. cap. ad Tit. ubi propterea damnat librum Tertul. de Monogamia, in quo damnantur secundæ nuptiæ. Et in Apolog. ad Pammach. pro libris aduers. Iouin. *Non damno* (inquit) *bigamos, imò nec trigamos, imò si dici potest nec octogamos.* Et in epist. ad Geruntiam. *Quid igitur damnamus secunda matrimonia? minimè, sed laudamus prima: abiciimus ab Ecclesia bigamos? absit, sed monogamos ad continentiam prouocamus.*

Vid. eund. in epist. ad Gerunt.

Non ergò damnat vllas nuptias, sed inuehitur in eos, qui ob nimiam incontinentiam, vix vna defuncta, aliam ducebant, sicut ibidem commemorat tempore Damasi Romæ fuisse par coniugum, quorum alter 20. uxores, alter maritos viginti & vnum sepelierat. Quorum exemplum sine vllò dubio mulierosi nostri sequerentur Ministri, nisi diuturnior votis ipsorum impediret Coniugum vita, quod quidem ex eo lucidè constat, quòd vix defuncta & sepulta vna, ducant aliam.

1647.

1647. Polygamiam nec esse prohibitam, nec lege præceptam, *Luth. in proposit. de Bigamia Episcoporum ann. 28. Et in explicat. Genes. cap. 25.* Cum Christus reuocarit matrimonium ad primænam institutionem: nec polygamiam Iudæorum licitam, sed propter duritiem eorum permissam duntaxat fuisse dicat. Et *Apostolus ex parte Dei mandat, ne vxor à viro discedat, aut si discesserit, maneat innupta, aut viro suo reconcilietur, alligata enim esse viro, quamdiu vir eius vixerit. Rom. 7.* *Matth. 19. Marc. 10. Rom. 7. 1. Cor. 7.*

1648. Non pauca extare apud Veteres exempla de polygamia. Atqui non omnia omnibus sunt licita, vel imitanda, Nec quisquam post Christum legitur imitatus. Nec eadem est horum, quæ temporum illorum ratio.

1649. Non esse permittendum diuortium quoad thorum, manente vinculo. *Kemnit.* Cum Christus & Apostolus ipsum permittant. Quid enim aliud est, vxorem à viro non discedere, aut si discesserit manere innuptam, nisi abinuicem separari quoad thorum & habitationem? *Matth. 19. Rom. 7.*

1650. Ex separatione Coniugum quoad thorum, nasci manifestum periculum vstionis & fornicationis. *Kemnit.* Atqui non fit separatio vt peccetur, sed ne peccetur, aut vt peccatum commissum puniatur, vel grauius euitetur.

1651. Pontificios non esse sollicitos de vlllo periculo fornicationis propter separationem thori, sed liberè eam decernere quoad certum incertumue tempus, quicquid etiam fiat de dimissa coniuge. *Kemnit.* Atqui omnibus occurrere periculis nemo potuit vnquam, Nisi autem maius ex cohabitatione, quam ex separatione nasceretur, aut metueretur periculum, separatio à coniugibus nec peteretur, nec à magistratu permitteretur.

1652. Non licere dimittere Vxorem, nisi propter solam fornicationem. *Kemnit.* Cum Christus dimittenti vxorem propter perfectionem, promittat vitam æternam. Et Apostolus suadet, vt ij qui habent vxores, sint tanquam non habentes. *Matth. 19. 1. Corint. 7.*

1653. Non esse permittendum diuortium, nisi in casu fornicationis. *Luth. de Capt. Babyl. ann. 20.* Cum eadem pagina scribat,

Millesexcenti Errores,

optare se, definitione aliqua licitum fieri diuortium, ob diuturnam alterius coniugis absentiam. Et Apostolus liberum permittit fideli coniugi, ab infideli discedere, 1. Cor. 7.

1654. Diuortium non posse, nec debere fieri, nisi auctoritate publica. *Luth. de vita Coniug.* Et paulò post planè oppositum.

1655. Sperandum esse, quòd pij Episcopi & Principes concessuri sint ius contrahendi aliud matrimonium iis, qui ob alterius coniugis adulterium, iusto diuortio sunt separati. *Brent. in Confess. Wirtemberg. cap. de Coniugio.* At pij Principes & Pastores, magis audiunt vocem filij Dei, quàm Brentij vel Kemnitij, sententia Christi clara est, *Quod Deus coniunxit, homo non separet.* Aut si separentur, contineant; *Qui enim dimissam duxerit, mœchatur, Rom. 7.*

Latib. 19.

1656. Tyrannicam esse legem, non permittere aliud coniugium, ei qui ab adultero coniuge diuortium fecit. *Calu. lib. 4. Instit. cap. 19. §. vlt.* An ergò omnes vsq; ad Calvinum tyranni Principes & magistratus? qui id non modò nunquàm permiserunt, sed grauitèr semper punierunt? An tyrannus Apostolus, qui separatos manere vult inuuptos? 1. Cor. 7. Rom. 7.

1657. Iustum diuortium, ipsum etiam dissoluere coniugij vinculum. Secundum Lutherum & Calvinum, non autem secundum Christum & Apostolum, qui non nisi morte vinculum solui docent. *Supr.*

1658. Facto diuortio, licere parti innocenti, non autem nocenti, aliud inire matrimonium. *Kemnit.* At cur non etiam nocenti, Kemnitie? An curæ tibi non est salus vxoris tuæ dimissæ, ne fortè vltiori obiiciatur & prostituatur peccato, si viri carere debeat inuita consortio? An excidit tibi tua, tuorumq; Commiistrorum vulgata sententia, Impossibilem esse continentiam? maximè si quis donum non habeat? num ad rem impossibilem & desperationem adigere vis vxorem tuam dimissam? sed sapienti pauca: nulla enim auctoritate, vel innocenti permittitur, vel nocenti denegatur.

1659.

1659. Non esse permittendum parti nocenti alterum coniugium, propter commissum adulterium. At quæro, solutumne sit matrimonij vinculum per adulterium, nec ne? Si non, quomodo innocens potest contrahere, cum nondum sit solutus? an duas simul habere potest vxores? Si sic: cur magis innocenti licebit, quàm nocenti, cum vterq; sit solutus? Quod si qua lege in pœnam delicti contrahere prohibeatur, non idè verum matrimonium non erit, si legitimè contrahat, licet in legem peccet.

1660. Rursum, Licere volunt viro dimittere vxorem, propter fornicationem & aliam ducere. At si licet viro dimittere vxorem, licebit etiam vxori dimittere virum: si ergò separentur & denuò nubant, cuius erunt filij antè fornicationem suscepti? nocentis ne vel innocentis? Et si licere coniuges cognouerint, num facile fornicandi occasionem præbebunt quærentque?

1661. Rursum. Matrimonij vinculum solui volunt per fornicationem. At hinc euidenter sequitur, vt primùm maritus siue clàm, siue palàm fidem cõiugi fregerit, maritum esse desinere, vxorem cui velit posse nubere, nec ei, nisi de nouo contrahat, sine fornicatione posse debitum reddere; vbi enim non est vinculum, ibi nullum est legitimum, sed adulterinum matrimonium; si ergo per adulterium ipsum soluitur matrimonij vinculum, vt primum fuerit commissum adulterium, nullus coniugum sine scelere alteri reddet, vel ab altero exiget debitum.

1662. Scripturam excipere casum fornicationis, ait enim, *Quisquis vxorem dimiserit, & aliam duxerit, excepta causa fornicationis, mœchatur*, interueniente ergò fornicatione, non mœchari, qui dimiserit, & aliam duxerit. *Omnes passim*. Cum absolutè pronunciet alibi: *Quisquis vxorem dimiserit, & aliam duxerit, mœchari: alligatam enim esse viro suo, quamdiu vir eius vixerit*. Causam ergò dimissionis, quoad thorum & cohabitationem, non autem quoad vinculum scriptura loco alligato expressit.

1663. Marcum, Lucam, & Paulum, iuxta Matthæi interpretandos & limitandos esse Euangelium, in quo casus for-

Matth. 19

Marc. 10

Luc. 16

1. Cor. 7

Rom. 7

Millesexcenti Errores,

nicationis expressis excipitur verbis. *Kemnit.* Sed Marcus, qui Euangelium suum ad prædicationem Petri Romanis scripsit, apud quos Euangelium Matthæi tunc nondum extabat, homines ad Euang. Matthæi, tanquam ad Commentarium sui Evangelij, non ablegavit, multò minus id fecere Lucas & Paulus. Itaq; causam iustam dimissionis Matthæus expressit, ad tollendas quascunq; alias leues & iniustas, ob quas Iudæi suas repudiabant coniuges, sufficientem tamen non esse ad ducendam aliam, alij Euangelistæ expresserunt. Nec aliter vnquam vel Patres intellexerunt, vel Concilia docuerunt, vel nouum contrahi permiserunt.

Epist. ad Bonif. 1664.

Gregorium III. dispensasse cum quodam, vt secundam duceret vxorem, priore ob continuam infirmitatem dimissa. Cum non dispensarit, sed verum & ratum matrimonium, propter perpetuum impedimentum, nunquam fuisse declararit, ac propterea alias nuptias permisit.

1665. Si non liceat innocenti parti post separationem nubere, grauissimam ei absq; sua culpa irrogari pœnam, contra regulam

De Reg. iur. in sext. cap. sine culpa.

iuris & naturæ, quæ habet, *Neminem esse puniendum sine culpa. Kem.* Sed regula iuris addit, quod vanus Iurista *Kemnit.* omittit, *Neminem esse puniendum sine culpa, nisi subsit causa.* quomodo enim alio-

Deut. 5. Gen. 3.

quin filij punirentur absq; culpa sua propter peccata parentum? quomodo ipsum conjugium ab initio in vsum naturæ institutum,

tam graue posteris sine culpa ipsorum effectum est onus? Itaq; tamen si continere debeat pars innocens sine culpa, non tamen

3. Cor. 7.

continet sine causa, cum ipsum matrimonij vinculum nulla dimissione vel fornicatione, sed sola soluat morte. Quod si quis

Matth. 19.

prorsus continere vel nolit, vel non possit, reconciliandi coniugis dimissi potestatem habet. Et id est, quod Apostolus scribit, dicens; *His, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere; quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari.* Nec Christus dicentibus Apostolis, *Si ita causa est*

hominis cum vxore, non expedit nubere, aliud respondit, quàm, *Qui potest capere, capiat.*

1666. Si non liceat parti innocenti post diuortium contra-
here, diuortium à filio Dei concessum, non fore aliud, quàm la-
queum conscientiae, conicientem homines in vitiones, fornica-
ciones, desperationes, iram & iudicium Dei. *Kemnit.* At non
videt, se in hoc ipso asserendo, non cum alio, quàm cum ipso pu-
gnare filio Dei, hic enim, & non alius dixit, *Qui dimiserit uxorem,*
& aliam duxerit, mæchatur.

1667. Non peccare, qui dimissam propter fornicationem
duxerit, solutam enim esse à vinculo viri, maxime si vir eius aliã
duxerit. At hac ratione melioris conditionis esset adultera, quã
quæuis alia honesta, propter alias causas dimissa, cum illi alium
maritum, & fortè priore meliorem, huic verò habere minimè li-
ceret.

1668. Licere ob frequentes rixas, & molestam cohabitati-
onem uxorem dimittere, & aliam ducere. *Luth. cit.* At qua au-
thoritate? An sufficit, quia Lutherus dixit, qui fidem simul & ho-
norable adulterauit coniugium? An doctrina hæc ianuam ad
quærendas non aperit rixas?

1669. Licere ob diuturnam alterius coniugis absentiam,
aliud inire matrimonium. Atqui licere, nunquam Ecclesia defi-
niuit, Lutherum verò definire vel permittere, non sufficit.

1670. Si vnus coniugum, alterum ad furtum vel aliud in-
ducere conetur peccatum, licere ab eo discedere, & alteri nube-
re. *Luth. loc. cit.* Luth. dixit: Rationem si quæras, responder, *Sic*
uolo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. Tom. 4. Im Bericht auff 2. frag.

1671. Si pauper cum vxore diuite contrahat, vbi molesta
esse cæperit, licere illam repudiare, & aliam ducere. *Luth. de Caus.*
matrimonial. ann. 30. Sine auctoritate, sine ratione, sine scriptura.

1672. Si Pseudochristianus, Christianam deserat coniugē,
licere dimisso ad alias conuolare nuptias. *Luth. in Capt. Babyl. &*
Tom. 1. in Epithalamio. Voluit (nã fallor) dicere, si Catholicus
Lutheranam deserat uxorem, propter diuersitatem religionis,
licere dimissæ Lutheranæ cui velit nubere viro. Cum hanc ean-
dem doctrinam *Heshusius*, vt erroneam, tribuat Pontificiis, *In suis 600. etc.*
ror. tit. 20 cr. 8.

Millesexcenti Errores,

quorum nullus eam vnquam probauit. Fortè autem, ad dilan-
tandos sectæ suæ fines, coniugibus id permittit Lutherus, quæ
nisi plausible & carnalis esset, incrementum nunquam sump-
sisset.

1673. Quoties vxor minus se commodam viro, aut Vir se
commodum præbet vxori, aut si quam aliam ob causam sibi mu-
tuò displiceant, posse matrimonium solui. *Luth. cit. Bucer. in cap.
19. Math.* At hac ratione facilius auctore Bucero soluentur ma-
trimonia, quàm contractus alij ciuiles, qui ob malitiam contra-
hentium solui non consueuerunt.

1674. Si vxor non possit, aut debitum viro reddere nolit,
licitum esse viro, missa vxore, ancillam superinducere. *Luth. de
Vit. coniug.* Digna Luthero, sed indigna vox & doctrina viro
Contr. Stapyl. Christiano, ex Ecclesia Christi, ad scholam deportanda Epicu-
ri, quàm tamen turpis Smidelin. & alij iustificare non verentur.

1675. Si vxor suo frui non possit marito, à fratre viri debi-
tum posse exigere, virumq; velit, nolit, consentire debere & ta-
cere. *Luth. in serm. de Matrim.* Et tamen tantum nefas, pro ipsissi-
mo Verbo Dei, ipsumq; spurcum (ne dicamus porcum) Luche-
rum, pro singulari spiritus sancti organo, turpiores eius defende-
re non erubescunt sequaces Ministri, *Herbrand. in suis contr. Erubos-
ferum libell.* Iudicium esto penes viros honestos.

1676. Calumniatores esse Pontificios, quòd doctrinam illam
Lutheri, ad eò calumnientur, & fœdam faciant, cum ipsi frigi-
ditatem perpetuam, suis in Canonibus impedimentum esse do-
ceant matrimonij, non tam contrahendi, quàm contracti. Ta-
li fascino suorum perstringunt oculos auditorum, vt idem doce-
re putent Lutherum quod Pontificios, cum is non de perpetua
loquatur, vt Pontificij, frigiditate, sed quæ durante interuenit
matrimonio : sed neq; Pontificij illicitam illam turpitudinē cum
fratre viri probant. Maritus ergò, aut omninò repudiandus, aut
nullus alius est quærendus vel admittendus. Vt interim taceam,
exoptatam libidinosus, & senes habentibus maritos mulieribus,
aperiri fenestram, se ipsas prostituendi, & maritos suos eludendi.
Quia

Quin si vxoribus rem liceat habere cum viri fratribus, licebit & viro in simili casu, rem habere cum vxoris sororibus, quæ sanè non Christianorum, sed Turcarum & Tartarorum est doctrina & consuetudo, à Christianorum longè propulsanda finibus.

1677. Adulteros & fornicarios è medio esse tollendos, atq; ita non propter fornicationem, sed propter mortem nocentis, innocenti licere aliud contrahere matrimonium. *Luther. de vita coniug.* Hæc docent & dicunt, cum interim libidinosis quosq; adulteros & incestuosos, à Pontificiis ad se apostatantes monachos, non solum è medio non tollant, sed tanquam singularia Spiritus sancti, & puri verbi Dei organa, summis honoribus extollant, ab iis sacrosancta Sacramenta percipiant, & per eos vitam æternam consecuturos se sperant? Tale sanè vas & organum, eorum referunt historia fuisse Lutherum, cuius Nupta Nonna (vt in quadam ad *Danielem Mauchium* Epist. scribit *Erasmus*) pauculis diebus post decantatum hymenæum peperit. Caueant ergò, ne qui alios è medio tollendos volunt, ipsi propter peccata sua tollendi viuant, & in aliis puniant, quod ipsi impunè perpetrant, iuxta illud Apostoli, *Qui dicit non esse furandum, furaris, non esse mæchandum, mæcharis. Rom. 12.*

1678. Rursum, Ne parti (inquiunt) innocenti fiat iniuria, interficienda est adultera. An ergò interficiendus quoq; si adulteret maritus? Et si interficienda, quomodo non peccare identidem docent, qui dimissam propter fornicationem duxerit? an duci potest mortua?

1679. Præceptum esse in Lege, vt lapidetur adultera. Cum *Leuit. 20.* Christus in adulterio deprehensam ne lapidaretur, defenderit *Ioan. 8.* & absoluerit, nec aliam ei multam irrogarit, quàm ne peccaret amplius.

1680. Deniq; è medio tollendam esse volunt propter fornicationem dimissam. Cum Apostolus præcipiat, quod si à viro *1. Cor. 7.* propter fornicationem discesserit, innupta maneat, aut viro suo *Rom. 7.* reconcilietur? An reconciliari, vel manere potest innupta, si è medio sit sublata?

1781. id est Apostolum loco allegato, non loqui de dimissa propter adulterium, quam Lex interfici iubet, sed propter alias causas dimissa. Cum (vt supra) hanc eandem legem tyrannicam vocent & Papisticam, vxorem puta quoad thorum dimittere, nec aliud ei matrimonium permittere: Sed nec interficiendam precipit Apostolus, sed mœcham tantummodo, qui propter fornicationem dimissam duxerit, scribit. loc. alleg.

1782. Si non occidatur propter adulterium dimissa, nec tamen continere velit, in aliam emigrare posse patriam, atq; ibi, cui velit nubere. *Luth. de Vit. coniug.* Quasi in aliena magis, quàm in propria mœcham liceat patria? etenim quàm diu vir eius viuit, alligata est viro suo, quem dimisit, Rom. 7.

1783. Pontificios probare & fouere fornicationes & adulteria, quia ea docent, non statim ultimo esse supplicij punienda. Talibus & similibus infinitis propemodum calumniis Pontificios onerant, cum nihil minus doceant, cuiusmodi ex multis pauca sunt. Quod Pontificij doceant, legitima matrimonia, non esse aliud, quàm sacrilegia, & carnis inquinamenta, quia Clericorum matrimonia fornicationes vocant & sacrilegia. Deum non esse inuocandum, quia inuocandos esse docent sanctos; Fidem non necessariam in Sacramentis, quia Sacramenta docent gratiam conferre ex opere operato; Carnes esse imundas, quia à carnibus certo tempore docent esse abstinendum: Vtramq; Eucharistiae speciem esse prohibita, quia non nisi porrigunt vnam, Et sexcenta similia figmenta & sophismata. Neq; enim ideò probantur adulteria, quia non statim puniuntur commissa, nec ideo improbantur Laicorum matrimonia, quia Clericorum dicuntur adulteria, &c. An autem, & quomodo puniant adulteria, eorum docent Canones & Decreta.

1684. Neminem lege teneri, dimissa vxore, continere viuere. Atqui hoc ipsum est, quod cum lege Euangelij pugnatè haecenus docuimus. Itaq; aut continere, aut dimissam recipere teneri, quisquis diuortium fecerit.

1685. Neminem teneri dimissam vxorem recipere. At neq; tenetur

tenetur dimittere: sicut ergò non tenetur, sed liberum ei per-
mittitur, dimittere, ira non tenetur, sed potest, eam reconcilia-
tam recipere, id quod suadet Apostolus, 1. Cor. 7. & Ambros. in

cap. 16. Luc. *in huius autem illis modis huius A. idov & tunc*
1686. *Esse contra honestatem publicam, auctoritatemq; viri,
Vxorem adulteram vel retinere, vel dimissam recipere. At si non
est contra maiestatem Dei, reconciliatam recipere, quomodo e-
rit contra auctoritatem viri, qui & ipse fortassis propter pecca-
ta sua à Deo reprobatus est & repudiatus? & tamen veniam spe-
rat & reconciliationem? meminisse debent peccatores verbi illi-
us Christi, Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me,
nonne oportuit & te misereri conserui tui, sicut ego tui misertus sum. A-
men dico vobis, nisi dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester
dimittet vobis peccata vestra, &c. Si enim non remiserimus inuicem
peccata, quomodo patrem oramus, Dimitte nobis debita nostra, sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris? &c.*

Matth. 18.

Matth. 6.

1687. *Honestos viros non solere dimissas vxores denuò in
gratiam recipere, idq; multas ob causas non esse consultum. At
si consultum non est, cur Apostolus suadet? Si ergò recipere no-
lunt, continenter viuunt, Deumq; offendere caueant, ne dum
peccatricem recipere nolunt, ipsi propter eadem, vel grauiora
peccata à Deo repudientur.*

1688. *Durum & difficile esse, Vxorem adulteram recipere,
& cum ea pacificè viuere. At recipere quis cogit? Vsq; adeo ta-
men durum videri non debere, probat Augustinus loc. cit. quia
si Deus eam poenitentem in gratiam recipit, & facit eam sanctam
& iustam, quomodo adeo durum esse potest marito, vxorem
iustificatam & sanctam coram Deo, recipere? cum non minus
ipsum offenderit Deum ac maritum? Quod si omninò non ex-
pedit, nemo cogit.*

1689. *Puniri secundum Canones, qui vxorem adulteram
scienter retinet, 23. q. 1. Can. si quis. Kenn. Canones allegant, cum
eos publice comburant. Canon verò de iis loquitur, qui in a-
dulterium consentiunt, non de iis, qui dimissas & poenitentes re-
cipiunt.*

Ccc

cipiunt.

1690. *Ibid.* *1690.* Hac ratione neminem fore puniendum pro peccato.

Maub. 7.

Minimè: Sed hoc dicitur: Qua mensura mensi fueritis, eadem re-
metietur & vobis. Aliud autem est maritus, aliud magistratus, cui
legem non præscribimus, cum præscriptam habeat. Considera-
dum est autem, in cuius pœnam vergat vxoris dimissio; si enim
dimissæ alteri nubere liceat, vt licere Philippus putat, iam nõ da-
mnum, sed lucrum ex dimissione referet, ac occasionem ad talè
pœnam subeuendam se penumero queret.

dy. du. M.
dy. du. M.

1691. *dy. du. M.* Non esse pœnam rationem ad alterij in viro ac mulie-
re. Fortassis in foro fori, non autem in foro poli; neq; n. minus
fidem promittit vir vxori, quã vxor viro; & quisquis alteri fidem
frangit, matrimonium violat, grauiusq; peccat.

Sup. 32. q. 1.
Can. Siquis.

1692. Si post diuortium, separatis coniugibus nubere non li-
ceat, consultius fore, diuortium nullum permittere, propter cau-
sas & incouenientia superius enumerata. *Kemn.* Consilium post
factum; adeò quid expediret hominibus, Christus ignorauit, vt
à *Kemn.* doceri debuerit? An etiam consultius Deus fecisset, si nec
masculum quidè & fœminam fecisset? hac, n. rōne homines nec
peccassent qdem, nec Deũ offendissent: An consultius est homi-
nes ab inuicem separari, & continenter viuere, quàm cū periculo
huius & eterne vitę perpetuo in dissidio & fastidio cohabitare?

1693.

Errare Pontificios, q̄ docent, per fornicationem cor-
poralem, non solui vinculũ matrimonij, cum tã concedant solui
per fornicationem spiritualem, id est, infidelitatem, quæ minus
pugnet cum fine matrimonij, quàm illa. Quasi matrimonium fi-
delium non sit magis insolubile, propter Sacramentum, ac infi-
delium. Et de infidelitate quidem permissio extat, non autem de
fornicatione. *1. Cor. 7.*

Can. 7.

1694. Concil. Neocas. non dirimere nuptias post diuor-
tium celebratas, sed tantum imponere contrahentibus pœniten-
tiam. *Kemn.* Cum de secundis duntaxat loquatur nuptiis, quas
quidem non improbat, sed tamen in signum nimiz incontinen-
tiæ, pœnitentia aliqua notabat: quod clarius perspicitur, ex Ca-
non. 7. Concil. Laodic. 1695.

1695. Hieronymum in epist. ad Oceanum, notare publicam Fabiolæ poenitentiam, quæ nupsit post diuortium, priore marito nondum defuncto, sed addere, id non fecisse, quasi putarit id sibi non licere, sed iuxta Pauli doctrinam, melius esse nubere quam vri. *Kemn.* At talem additionem Hieron. non habet, quin potius peccasse grauissimè, ea ipsa poenitentia publica insinuauit, licet intentionem eius aliquo modo excusare conetur. Vnde ibid. ait, *Sed quid in abolitis & antiquis moror, quærens excusare culpam, cuius poenitentiam ipsa confessa est?*

1696. B. Ambrosiû ex verbis Apostoli colligere, soli vxori prohiberi nubere, non autem viro; proinde non dixisse Apostolum, vt vir maneat innuptus, sed vt adultera maneat innupta. *Kemn.* Mirum, quàm errorum suorum sibi homines isti querant opercula? cum non ignorent, ex Grat. 32, q. 2. & Lombard. in 4. d. 35. à falsario quodam verba illa fuisse inserta, nec auctorem illius libri esse Ambrosium, ac tantummodo loqui de legibus Imperatorum, & aliorum principum, non de lege Ecclesiastica vel Euangelica.

1697. Pollentium quendam, Augustini sententiæ, de prohibitione coniugij post diuortium, apertè contradixisse. *Kemn.* At obsecro, vnde sequitur, Pollentius contradixit, ergo vera dixit? An non & ipse Kemnitius non solum Augustino, sed & toti contradicit Ecclesiæ? an idè magis credendum Kemnitio, quàm Augustino, vel toti plenario Concilio? Quin nec contradixisse, sed Augustinum tantum de ea questione consuluisse, patet ex principio vtriusq; libri ad Pollentium.

1698. Concil. Mileuit. prohibere quidem, ne post diuortium aliud ineatur matrimonium, non tamè apertè negare, pariter innocenti, in causa fornicationis, licitum esse aliud matrimonium, & præterea addere, petendam esse hac de re legem ab Imperatore. Ex quo colligi vult Kemnitius, non fuisse illo tempore legem apud Christianos, quæ huiusmodi prohiberet aut dirimeret matrimonia. Miror, quod colligat Kem. fatetur hoc eod. loc. Aug. in ea fuisse sententiâ, quæ illicita sint huiusmodi matrimonia.

Millesexcenti Errores,

ac propterea contradixisse ei Pollentium, & tamen ex Concilio Mileuitano suam palliare vult opinionem, cuius Canones ab Augustino præcipue sunt compositi & editi? Ait præterea Concilium prouocare ad legem Imperatoriam, cum non postulet legem, quæ permittat, sed quæ punit?

Epist. 85. ad h. 87 ad Episcos Africa c. 1.

1699. Leonem Papam, Sacerdotem, qui dimissa vxore aliam duxerit, tantummodo remouere ab ordine, non autem matrimonium eius dirimere aut excommunicare. *Kemnit.* Cum manifestum sit, Leonem non loqui de Sacerdote, qui post susceptos ordines vxorem duxit, id enim à nullo factum legitur ante Lutherum, sed de quodam, qui vxorem duxerat priore dimissa, & postea ad sacros Ordines promotus fuerat, quem ab Ordine remoueri præcepit, nihil de eius matrimonio, licitumne fuerit vel illicitum, definiens, qui potius ibidem addit, salua se velle prædecessorum suorum decreta, inter quæ non obscurum est illud Innocentij primi, epist. 3. in quò expresse declarantur adulteri, qui vxore dimissa, aliam duxerint.

32. q. 7. Can. Quod proposuisti.

1700. Gregorium III. Cuidam ob ægritudinem vxoris, aliam permisisse vxorem. *Kemnit.* De hoc supr. Doctores pleriq; asserunt, ægritudinem illam legitimum fuisse impedimentum matrimonij contrahendi & contracti, ac proinde Gregorium non dissoluisse matrimonium natura sua ratum, sed declarasse, nunquam fuisse ratum.

32. q. 7. Can. Concubuisi.

1701. Zachariam Papam, mulieri cuidam, cuius vir cum sore eius dormierat, aliud permisisse matrimonium. *Kemnit.* Cum Canon id ei duntaxat permittat post mortem viri, ne quis putaret ob crimen sororis suæ cum marito, etiam post mortem mariti, illi nubere non licere.

loc. citat. Can. Quædam. & can. Si quis.

1702. In Concilio Triburiensi, & alio quodam apud Gratian. secundum matrimonium concedi parti innocenti. *Kemnit.* Cum Canones illi intelligantur, licere parti innocenti post mortem nocentis, quod nocenti, etiam post mortem innocenti non licebat.

1703. Eo ipso, quo Christus permisit diuortium, permisisse aliud.

aliud matrimonium, ed, quòd neminem cogat esse cælibem, sed
dicat, *Qui potest capere, capiat.* Luth. de Capt. Babyl. cap. de Matrim. *Matth. 19.*
Cum potius illis ipsis verbis, difficultatem insolubilis matrimo-
nij significare voluerit: Sicuti autem neminem cogit continere,
ita neminem cogit nubere; postquam tamen sua sponte quis vel
continentiam vouerit, vel fidem coniugi dederit, fidem, vo- *Eccle. 5.*
tumq; seruare cogitur, iuxta illud, *Si quid vouisti, redde: Et: Alli-* *Rom. 7.*
gatus es uxori, noli querere resolutionem. *1. Cor. 7.*

1704. Apostolum apertè scribere, *melius esse nubere, quàm*
vri: Diuortio ergò concessio, separatis consilium hoc ample-
cti licere. Luther. At Paulus dixit melius esse nubere quàm vri,
non dixit (vt notat Aug.) melius esse mœchari, quàm vri. Mœ- *Lib. 2. de adul.*
chari autem illum, qui viuente coniuge aliam ducit, idem scri- *coniug. cap. 12.*
bit Apostolus ibidem.

1705. Iudæis olim licuisse, post diuortium aliud inire ma-
trimonium, per amplius ergò licere Christianis. Quicquid sit de
illo Iudæorum matrimonio, licitum ne fuerit, nec ne, certum est *Matth. 19.*
(inquit Christus) ab initio non fuisse sic, ad quam quidem pri-
mæuam institutionem, suorum denuo reuocauit matrimonia fi-
delium, Matth. 19. Marc. 10. Luc. 16.

1706. Si non liceat Christianis post diuortium nubere, du-
riorem fore legem & conditionem Christianorum, quàm Iudæ-
orum, cum tamen Christus dicat, *Iugum suum suauē, & onus suum* *Matth. 11.*
esse leue. Atqui cum Christo contendant, cui cum discipuli dice- *Matth. 19.*
rent, *Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere,* aliud non
respondit, quàm, *Non omnes capiunt verbum hoc; qui potest capere, ca-*
piat: Si quid autem durum videtur naturæ, tolerabile & suauē
reddit donum gratiæ, quæ nemini denegatur, Matth. 7. 18. 21.
Marc. Luc. 11. Ioan. 14. 15. 16.

1707. Non esse bonum, hominem esse solum, proindè ne-
mini negandum esse aliud matrimonium, quando proprio fruī
non licet aut potest. Dictum sæpè: Si quis continere non vult,
vel potest, uxorem nō dimittat, vel dimissam recipiat, hoc Chri-
stus, hoc Paulus, hoc tota tradit Ecclesia, aliud nos dicere, aliud
docere non possumus?

Millesexcenti Errores,

1708. *8. Cor. 7.* Non esse bonum hominem esse solum, propter fornicationem, ob quam etiam Apostolus vnumquemq; suam habere velit vxorem. Cum nihil sit efficacius ad cauendam fornicationem, quàm esse solum, quis enim solus fornicatur? Deinde si propter fornicationem habere quisq; debet suam, cur isti dimittunt suas? & seiplos fornicationis exponunt periculo? cur non recipiunt suas? imo quare accipiunt non suas? neq; enim suæ sunt, quas viuentibus suis, quantumuis repudiatis, superinducunt, dicente scriptura, *Quisquis aliam duxerit, mæchatur.*
1709. *1. Corint. 7.* Hominem sine vxore perpetuis agitari vstionibus, nec vnquam rectè vacare posse orationi & inuocationi. *Kemu.* Cum vt orationi vacare possint, separari coniuges non vnquam Paulus suadeat, neq; eos, vt Virgines, quæ Dei sunt, cogitare posse scribat. Num Anna illa Phanuelis orationi non vacabat? Num Paulus in ipsa vstione Deum non inuocabat?
1710. *2. Cor. 12.* Simpliciter esse melius, vxorem habere, quàm ea carere, dicente scriptura, *Non est bonum hominem esse solum.* At si simpliciter melius est, simpliciter ergò falsum est, quod Apostolus ait, *Qui non nubit, melius facit. Et, Bonum est mulierem non tangere.* Multi etiam carere, quàm habere malint.
1711. *8. Cor. 7.* Apostoli verba esse, *melius esse nubere, quàm vri.* Putà, si continere quis nolit, & nubere possit, alioquin melius non faciunt, qui cum nubere non possint, nubere volūt, dicente eodem ibidem, *Qui vxorem suam dimiserit, & aliam duxerit, mæchatur.* Et alibi, *Adolescentiores viduas deuita, quæ cum luxuriata fuerint in Christo, postea volunt nubere, habentes damnationem in semetipsis, quia primam fidem irritam fecerunt.*
1712. Multas committi illicitas & scandalosas fornicationes, occasione coelibatus, maximè in Clero. At multa etiam sunt bona: sicut autem propter bona non sunt facienda mala, ita neque propter mala, omittenda sunt bona; nec quicquam adeò malum est, quin ex eo Deus eliciat bonum, habetq; omne bonum suum annexum abusum, qui, etsi quantum fieri potest, caueri tolliq; debeat, vbi tamen, sine periculo boni, tolli non potest, melius

melius toleratur, quàm tollitur, dicente Christo, *finite utraq; crescere usq; ad messem, ne forte colligentes Zizania, eradicetis simul & triticum*: Scit autem magistratus à Deo constitutus, quid permittere, quidq; debeat punire, quod si nulla permitterentur mala, nulla quoq; punirentur mala, nec, quid Virtus esset, eluceret, nisi vitium demonstraret & manifestaret.

Matth. 13

1713. Matrimonia Clandestina, nunquam fuisse vera matrimonia: Legitima dicere volunt, alioquin rata fuisse olim, nulla dubitavit Ecclesia.

1714. Matrimonia filiorum, sine consensu parentum, non esse rata. *Cal. l. 4. Inst. c. 19. §. ult. Bucer. in c. 19. Matth. Kem.* Quasi cum ad legitimam ætatem filij pervenerint, disponendi de se suoque statu, potestatem non habeant? Cum & servorum, & mancipiorum matrimonia irrita non sint, nec irritentur.

1715. Matrim. filiorum, insciis & inuitis parentibus contracta, ab ipsis dirimi & irritari posse parentibus. *Luth. ser. de Matr. Phil. in loc.* At hoc quo iure vel Canone? An satis est, quod Luthus Ius Canonicum V Virtenbergæ publicè combussit? ann. 20.

1716. Matrimonia filiorum, insciis vel inuitis parentibus contracta, si nata sit proles, firma esse; si autem nata nondum sit proles, non firma, sed in potestate esse parentum. *Luth. ibid.* Quasi verò Copula, vel proles ad Sacramenti pertineat essentiam? aut legitima proles sit, si antè legitimum matrimonium suscepta sit?

1717. Papam contra Deum & Naturam, permittere filiis matrimonia inuitis parentibus. Cum vel hanc solam ob causam permittat, ne cuius suum auferat, cum & iure naturæ & diuino unicuiq; concessum sit, de eo quod suum est disponere.

1718. Saniores Pontificios agnoscere, matrimonia sine consensu parentum non esse legitima. *Kem.* Imò iam penitus abrogarunt matrimonia clandestina; aliud est autem matrimonium esse legitimum, aliud esse ratum; multa enim sunt & esse possunt rata, quæ tamen non omni ex parte sunt legitima.

1719. Scripturam præcipere, vt honor deferatur parentibus à filiis.

Coloss. 3. 20. à filiis, non tantùm in vno, sed in omnibus & per omnia. *Kemnit.*
Matth. 19. Cum eadem scriptura casum excipiat matrimonii, dicens, propter
 hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ, quæ qui-
 dem desertio, si consentientibus fiat parentibus, legitimo fit mo-
 do; sin autem, ratum quidem erit matrimonium, non tamen o-
 mni ex parte legitimum.

1720. Matrimonium insciis & inuitis parentibus non pos-
 se habere Deum auctorem, cum is iubeat in omnibus, & per o-
 mnia filios obedire parentibus; proinde matrimoniū eiusmodi
 ipso iure esse nullum. *Kemnit.* Quasi non omnia Sacramenta, De-
 um habeant auctorem, licet non eo modo, quo Deus præcipit,
 ministrentur vel percipiantur? sanè quidem corporis sui Sacra-
 mentum, non nisi à dignis vult percipi, & tamen à multis per-
 cipitur indignè: Etsi verò scriptura consensum parentum sua-
 det, legem tamen nullam præscribit, nec parentibus potestatem
 facit, vt voluntatem contrahentium dirimant, quin nullo modo
 coniungendi sunt filij, si propria voluntas desit, licet omnium pa-
 rentum & amicorum consensus adsit, ipsos enim solùm contra-
 hentes, non alios, matrimonium & eius concernunt onera.

Deut. 7.
Hier. 19.
1. Corint. 7.

1721. Scripturam tradere expressa mandata parentibus, de
 filiabus in matrimonium elocandis, atq; idèd non debere, nec
 posse filios sine consensu parentum, matrimonium contrahere.
Kemnit. Quasi de iisdem non etiam extent Canones? Leges verò
 illæ, modum duntaxat & formam præscribunt matrimonij con-
 trahendi, contractum non dirimunt.

1722. Extare in scripturis expressam legem, vt si quis filiam
Deut. Exod. 22. alicuius stuprauerit, eam pro voluntate parentū vxorem habeat,
 vel non habeat, proinde matrimonia eiusmodi, lege diuina sub-
 iecta esse dispositioni & voluntati parentum. *Kemnit.* Cum (vt
 supra) Lutherus & Philippus doceant, matrimonia inuitis pa-
 rentibus contracta, si copula vel proles sit secuta, firma esse ma-
 trimonia. Deinde scriptura non loquitur de matrimonio con-
 tracto, sed de contrahendo, ipsumq; voluntati permittit paren-
 tum, vt filiam stupratori in matrimonium tradant, vel non tra-
 dant,

dant, quòd si mutuo consensu liberoq; matrimonium inter eos contractum fuisset, scriptura de contrahendo nihil præscriberet.

1723. Numer. 30. permitti parentibus, vt si quid puella in-
scitis ipsis vel inuitis vouerint, irritandi potestatem habeant,
proinde parentes etiam matrimonia irritare posse. *Kemnit.* Cum
lex illa de minorenni loquatur puella, quæ ad ætatem nondum
peruenit, sed in domo patris sub tutela est parentum, cuius vota
etiam Canones irritant. 20 q. 2. can. puella.

1724. Legi naturæ aduersari, vt filij, qui totum quod sunt,
& habent, à parentibus acceperunt, sinè eorum consensu seipfos
vendant & alienent. *Kemnit.* Cum corpus suum, non magis à
parentibus quàm à Deo, nec vt mutuum, sed vt proprium ha-
beant? lege autem naturæ licet vniciq; disponere de proprio.
Quamuis verò matrimonia eiusmodi, vt sæpe dictum est, non
irritentur, non tamen probantur.

1725. Leges Ciuiles, matrimonia in scitis & inuitis parenti-
bus contracta, irritare. l. Nuptia ff. de Ritu nupt. l. 1. et 2. C. de nupt.
Et Insit. de Nupt. §. Iustus autem. *Kemnit.* Atqui leges loquuntur
de matrimoniis clandestinis, quorum consensus mutuus in foro
exteriori constare non potest, quæ etiam ob hanc & alias causas
à Concil. Trident. sunt abrogata.

1726. Euaristum in epist. decretali, asserere, Aliter matri-
monia non fieri, nisi ab his, qui dominationem habent super foe-
minam, eamq; custodiunt, consensus petatur, & ab iis sponse-
tur. *Kemnit.* Sed quæro à Kemnitio, Num legitimum censeat
matrimonium, si vxor sine precibus & oblatione, id est, sine cele-
bratione missæ, à Sacerdote benedicatur? quia eodem loco, ma-
trimonium eiusmodi pro legitimo non agnoscitur? Itaq; (vt su-
pra) multa matrimonia sunt rata, licet non omni ex parte sint le-
gitima vel honesta.

1727. B. Ambrosium planè eius esse sententiæ, matrimonia sine
consensu parentum non esse legitima. *Kemnit.* Eodem sensu, quo
Euaristus, id intelligit Ambr. nunquàm autem nec Pontificij qui-
dem eiusmodi dissuaderent matrimonia, nisi sine consensu paren-
tū fieri possent, & essent rata.

30. q. 5. Can.
Aliter.

32. q. 2. c. Ho-
norantur.

D d d 1728.

Millesexcenti Errores,

1728. *Ibid. Can. spons.* Concilium Carthaginen. quartum, non aduersari sententia Lutheranorum. *Kem.* Cum aliud non precipiat, quam ut sponsus & sponsa, cum benedicendi sunt, offerantur à parentibus & paranymphis Ecclesiae, quod & Pontificij suadent & obseruant: Quod autem matrimonium ratum non sit, si id non fiat, Concilium nullum declarauit.
1729. *Ibid. Can. Hoc sanctum.* Concilium tertium Toletan. non approbare matrim. virginum, sine consensu parentum. *Kem.* Nec Pontificij probat: Veruntamen Kemnitius, quod patrocinari sibi putauit, allegauit, cetera tacuit, Concilium enim illud contra eos agit, qui virgines à proposito continentiae auocare, & ipsis matrimonium obtrudere nitentur, quò nihil vfitatius apud Lutheranos.
1730. *30. q. 5. Can. Qualis.* Leonem in quodam Canone, planè suffragari sententiae Lutheranorum. *Kem.* At in illo Canone expresse definitur, nulli licere post diuortium, viuentis vxore, contrahere: de matrimonio verò filiorum, sine consensu parentum, nihil definitur, sed solum de ritu nuptiarum.
1731. *30. q. 5. Can. Nostrates.* Nicolaum Papam, inter alios ritus nuptiarum, requirere, ut fiant de consensu parentum. Cum hoc ipsum requirant Pontificij, veruntamen non omnes eiusmodi ritus, quos Nicolaus requirit, esse essentiales, ipse in fine Canonis declarat.
1732. *36. q. 2. Can. Apud.* Canonès decernere, inter raptorem & raptam non esse matrimonium, sed raptam parentibus restituendam, licet ipsa raptori consenserit, & pro voluntate parentum elocandam. *Kemnitius.* Cum huiusmodi contractus non dirimatur, propter defectum consensus parentum, sed propter consensum liberam ipsius raptae, violentus enim & coactus, non liber fuisse praesumitur: vnde si extra potestatem raptoris in loco securo constituta, libero consensu cum raptore contrahat, quantumuis parentum consensus non accedat, non decernitur irritus contractus, ut habetur in Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 6.
1733. Nullum Votum impedire vel irritare matrimonium. *Hoc Lutherus non solum scripto, sed suo comprobauit exemplo. Cum enim monachus esset, voto continentiae obstrictus, monacham, eodem voto obstri-*

Etiam, in uxorem duxit. Sed si fides seruanda est data coniugi, multò magis seruanda erit data Deo, eodem dicente, si quid uouisti, nè moreris reddere.

1734. *Votum Continentiæ esse impium. Omnes passim. An Eccl. 5^a*

ergò impij sunt, qui quòd in se bonum est, Deo uouent, & seruant? An non ipsa à Deo suadetur continentia? Matth. 19. 1. Cor. 7.

1735. *Votum Continentiæ, seruatu esse impossibile. Cum plurimi, non tam sub lege gratiæ, quàm naturæ, ipsum seruarent? Omniaq; possibilia sint credenti, & à Deo petenti. Marc. 9.*

1736. *Scripturam sacram perhibere, non esse in potestate hominis continere, Cum ibidem addat. Nisi Deus dederit: Deus autem omnia dat petentibus. Matth. 7. Marc. Luc. 11. Sap. 8^a*

1737. *Magis suadendum esse homini sanctum matrimonium, quàm periculosam continentiam. Cum scriptura dicat, Non esse ponderationem continentis animæ. Et Apostolus magis suadeat uirginitatem, dicens, Qui nubit, benè facit; qui autem non nubit, melius facit, 1. Corint. 7. Eccles. 26.*

1738. *Impium esse, Non permittere Ministris Ecclesiæ coniugium. Cum Apostolus expressè scribat, oportet Episcopum esse continentem. An non oportet, quòd oportet? 1. Tim. 3^a*

1739. *Pontificios docere, facilius tolerari, si Sacerdos pluralat scorta, quàm si legitimum contrahat matrimonium. Hess. loc. 21. err. 2. Cum matrimonia sacerdotum aliud non sint, quàm scortationes, tantò scædiores cæteris, quantò esse uolunt honestiores. Turpe siquidem est, ex fornicatione honestum uelle facere matrimonium.*

1740. *Apostolum expressè scribere, Episcopum debere esse unius uxoris Virum. Peccant ergò Ministri Lutheranorum, quorum pleriq; plurium sunt uxorum mariti. Quòd si dicas id solū uelle Apostolum, ne quis simul plures habeat unà, planè sunt ridiculi, cum plures nullus petat, nec magis laicum quàm Episcopum unius uxoris uirum esse oporteat. 1. Tim. 3^a*

1741. *Monasteria Pontific. non esse aliud, quàm incontinentium Monachorum, & Nonnarum prostibula. Omnis passim. Sed si aliquorum dicerent Lutherum, Phil. Bucerum, & similes eorū*

Millesexcenti Errores,

Ministros & Superintendentes, quos ipsi tamen Euangelistas, Helias, & diuina quædam Spiritus sancti vocant organa, demonstrarent Pontificij, de omnibus verò id sentire & asserere, calumniosum est. Quòd si Lutherus & habitum abiecit & votum, non idcirco Ordinis sui institutor Augustinus, cum multis aliis est arguendus, sed in memoria habendum, quod vulgò dicitur, *Omnis apostata persecutor est sui ordinis.*

1742. Multa fieri illicita in Monasteriis, proinde magis uertenda, quàm fouenda. Quasi extrà monasteria non eadem & plura fiant? Et eiusmodi Monasteria, Ministrorum ipsorum sint feminaria, ex his enim pleriq; prodierunt, & prodeunt.

1743. Sponsalia de futuro, irritare sponsalia de præsentia. *Luth. de Capt. Babyl. cap. de Matrim.* Opinio planè noua & erronea, cum sponsalia de futuro, aliud non sint, quàm nuda promissio, per quàm rei nullius dominium transfertur.

2. Reg. 11. 1744. Non rectè Pontificios prohibere, ne quis eam, quam per adulterium polluit, in vxorem habeat, cum Dauid Bersabeam, cuius etiam virum, vt ea potiretur, interfici curarat, accepit. Sed si exempla similia essent imitanda, à scriptura non reprehenderentur: Sed neq; Canones, qui illud prohibent, Dauidis tempore erant constituti.

2. Corint. 6. 1745. Licere Christianis, matrimonium iungere cum infidelibus. *Luth. de vit. Coniug.* Cum Apostolus expressè iubeat, ne iugum ducamus cum infidelibus, nullam enim esse societatem fidei cum infideli, periculumq; esse, ne fidelis auertatur à Deo eiusq; cultu. 3. Reg. 11.

Tit. 3. Eccl. 3. 1746. Non esse illicitum matrimonium cum hæreticis. *Luth. cit.* Cum Apostolus hæreticum hominem iubeat deuitare: Qui enim amat periculum, peribit in illo.

1747. Pontificios docere, Matrimonia cum Lutheranis inita, ipso iure esse nulla: Contrarium ipsa monstrat experientia, quis enim aliquando talia irritauit matrimonia?

1748. Pontificios docere, licitum esse infidelem coniugem, propter diuersam religionem, dimittere. *Heshusius. in suis*

ſuis 600. Errorib. tit. 20. cr. 8 Blaterat Heſſhuſius, Cum ea non Pontificiorum, ſed expreſſa ſœdi ſit Lutheri ſententia. Tom. 1. in Epich. & Tom. 4. in 5. c. Matth. Apud Pontificios verò nulla matrimonia rata dirimuntur.

1749. Non rectè prohiberi matrimonia in gradibus conſanguinitatis & affinitatis. Cum plures eiufmodi gradus, etiam in veteri prohibeantur teſtamento. Leuit. 18. Inf.

1750. Rationem ſupputandi gradus cognationis, qua videntur Pontificij, non eſſe rationi rectè conſentaneam, præferendam eſſe ciuilem. *Beza. in lib. de repud.* At magis videtur rectæ rationi conſentaneum, quod omnes dicunt, quàm quod vnus vel alter rectæ rationi conſentaneum eſſe ſomniat.

1751. Omnes regulas Canonistarum in ſupputatione graduum, eſſe ineptas & futiles. *Beza ibid.* Magnus Theologus, magnus eſſe debet Iuriſta & Canoniſta, qui omnes Theologos, Iuriſtas & Canoniſtas ineptos pronunciat & futiles; verendum autem, ne, qui omnes ineptos iudicat, ipſe ab omnibus iudicetur ineptiſſimus & futiliſſimus.

1752. Ineptam eſſe illam regulam Canonistarum, *In linea recta tot ſunt gradus numerandi, quot ſunt perſonæ, vna dempta, cum ſuſpenſum relinquat animum, quæ illa, & cur ſit demenda.* *Beza ibid.* At næ ineptus ipſe, qui gradum quærit in ſtipite, cum à nullo diſtet vel procedat? Si enim ab aliquo diſtaret, iam non prima, ſed ſecunda eſſet perſona? Itaq; ſi diſtantiã habet, ab illa habebit, quæ ab ipſa procedit, ratione cuius ipſa prima, & in gradibus minimè erit numeranda.

1753. Abſurdam eſſe ſecundam Canonistarum regulam, *In ordinẽ tranſuerſo, ſi duo æquè diſtent à ſtipite, tot gradibus inter ſe diſtare, quoto à ſtipite quæuis illarum diſtat.* Hanc regulam contrã communem ſenſum eſſe autumat *Beza*, cum natura dicat, tot eſſe debere gradus, quot ſunt generationes, nec poſſe perueniri à fratre ad fratrem, niſi tranſitu per Patrem communem factò. At certè ſenſu communi magis carere, quàm in aliis videtur deſiderare; quis enim tam eſt ſenſus expers, qui à fratre ad fratrem tranſeundum

dum putet per patrem, cum æquè vterq; procedat & distet à Patre? nec vllam inter sese relationem habeant, nisi quatenus in vno conueniunt Patre? Vnde, si quis distantiam quærat inter fratrem & fratrem, aliam quærere non debet, quàm quæ est inter patrem, & vnum fratrem, eadem est enim inter fratres distantia, cum, vt dictum est, aliam inter se relationem non habeant, quàm quæ est in vno patre. Quod enim vterq; vno à patre distet gradu, per accidens est, respectu distantie, quam ipsi ad inuicè habent.

1754. Absurdum videri, non magis distare fratrem à fratre quàm filium à patre, cum ergò filius vno distet à patre gradu, fratrem à fratre vltiori distare debere. *Idem.* Cum non minus vnus ac alter frater, filius sit eiusdem patris, vnde ab vno & eodè stipite, alter ab altero longius distare non potest, cum vterq; effectus sit eiusdem causæ. Itaque ad vnum comparati stipitem, rectè non nisi vnum efficiunt gradum.

1755. Tertiã Regulã Canonistarum, *In linea transversa inæquali, tot gradibus inter se distare, quot distat ille, qui est remotior à stipite,* tam esse crassã, vt vel sola ostendat, istos esse Antichristos, per quos Deus vlcisceretur in vniuerso mundo veritatis suæ contemptum, cui enim, nisi prorsus mente capto, in mentem venire potuit, vt existimaret, data duplici serie cognatorum, vna ad dexteram, alteram ad sinistram, conspici quidem ex vna parte discrimen generationum, in altera non item? *Verba sunt Beza loc. cit.* Cum id ipsum contingat in linea transversa æquali, iuxta secundam reg. licet enim inter se personæ singulæ distent, si tamè considerent, secundum habitudinem, quã in vno habent comuni stipite, id planè conueniens est, & necessariũ, quod tñ non fit, nec fieri potest, si propinquior consideretur persona stipiti, vbi consideratur distantia stipitis à singulis personis alterius lateris.

Leuit. 18.

1754. Omnes gradus, in veteri testamento prohibitos, esse iuris diuini, & naturæ, ac proinde indispensabiles. *Luther. Bucer. Kem. Heshus. Caluin. Beza, &c.* An ergo contra ius diuinũ & naturæ ab initio fratres duxerunt sorores, ac proximas cognatas & consanguineas? Quo iure in Deut. præcipitur, vt frater fratris accipiat relictã, quod in Leuit. phibetur?

Genes. 29.
Deut. 25.

1755.

1755. Antiquos Patriarchas peccasse, quòd in prohibitis gradibus contraxerint. Atqui non est verisimile, viros sanctissimos, qui Deum ardentissimè amabant, & peccata detestabantur, non solum scienter peccasse contrahendo, sed in perpetua vixisse fornicatione?

1756. Legem illam Deuteronomij, qua permittitur, vt frater fratris ducat relictam, non intelligi de germanis fratribus, sed de aliis cognatis, qui in scripturis frequenter dicuntur fratres.

Calvin. in 18. cap. Leuit. Cum eidem discipulus ipsius Beza contradicat. Et verba quidem script. hæc sunt, *Si habitauerint fratres simul, & vnus moriatur sine liberis, non exhibit vxorem eius extra domum, sed ducet illam frater illius.* Quod non nisi de germanis fratribus rectè intelligi potest, vnde Iudas fratribus germanis eandem dedit vxorem, *Genes. 38.*

1757. Leuitica illa præcepta, non solum esse iudicialia, sed etiam naturalia, eò quòd ibidem dicatur, gentes in iis peccasse. *Philip. in Loc. Brent. in cap. 18. Leuit. Kemnit.* Atqui naturalia quoquo modo esse, Pontificij non negant, indispensabilia verò esse, minimè censent; multa enim sunt naturalia, quæ tamen sunt dispensabilia; sicut Naturalis lex est, ne quis hominem occidat, & tamen à Magistratu occiduntur quotidie plurimi.

1758. Deum non sine causa grauissimam constituisse transgressoribus illorum præceptorum pœnam, proinde nullo modo censenda esse dispensabilia. *Iidem.* At si nullo modo nulloque casu sunt dispensabilia, cur non solum non puniuit Abrahamum, quòd fratris sui filiam haberet vxorem Saram, sed benedixit, & ex illo semine nasci voluit?

1759. Ex Apostolo colligi, gradus illos in Leuitico prohibitos, ipsa quoque lege prohiberi naturæ; neque enim alioquin incestuosum Satharæ tradidisset, quòd nouercam suam duxerat. *Kemnit.* At vnde colligitur, si vnus & primus gradus affinitatis in linea recta, naturæ repugnat, omnes alios qui in Leuitico exprimuntur repugnare? Deinde ex verbis Apostoli videtur colligi

Millesexcenti Errores,

colligi, incestuosum illum nouercam suam viuente adhuc duxisse patre, atq; ita non solum incestum, sed etiam commisisse adulterium, ait enim, *scripsi vobis, non propter illum, qui fecit iniuriam, neq; propter illum, qui passus est, sed ad manifestandam sollicitudinem nostram*: Sanè si pater superstes non fuisset, iniuriam passus non fuisset, cum per mortem vinculum matrimonij penitus soluatur.

*Matt. 14.
Marc. 6.
lib. 18 Antia-
guc. cap. 9. Ec-
Hieron. in 14.
cap. Mat. 6.*

1760. Ioannem Baptistam grauitè reprahendisse Herodè, quòd fratris sui duxerit vxorem, quod non fecisset, nisi gradus ille, ipsi naturæ repugnasset. *Kern.* Cum (vt Iosephus refert) id fratre adhuc viuente fecerit: Qui si etiam mortuus fuisset, quia tamen filiam ex semine suo reliquerat, non licebat Herodi secundum legem habere fratris sui vxorem. Quòd enim quidam autumant, filiam illam non Philippi, sed ipsius fuisse Herodis ex Herodiade, non videtur verisimile, cum eo tempore, quo Herodiadem Herodes sibi copulauerat, filia iam saltare poterat. Herodiadis ergo ex Philippo, non ex Herode filia fuisse præsumit.

*Idem Luth. in 5.
cap. Matth.
tom. 4.*

1761. Leges Connubiales ad Imperatorem, non ad Romanum pertinere Pontificem. *Brent. in cap. 19. Leuit.* At quo iure vel canone? An si talem Imperatores potestatem aliquando habuissent, eam non vsurpassent? aut eripi sibi, cum potentissimi essent, à quoquam passi fuissent?

1762. Imperatorem cecidisse iure suo, quod leges suas Canonibus subesse voluerit. *Idem.* Itaq; secundum Brentium, Turcarum Imperator ius habet, quia legem auctoritatemq; suam Romano nondum subiecit Pontifici? An non iubentur ipsi etià Ecclesiæ subesse & obedire Imperatores? *Matth. 18. 25. Deut. 17. Hebr. 13.*

1763. Prouocandum esse ab Imperatoribus fraude Pontificiorum deceptis & malè informatis, ad melius informatos vel informandos. An rectè quoq; prouocant Iudèi ad Messiam venturum? Et quis hac ratione appellationum erit finis? Cum & ipsi Imperatores, ab iis, quæ semel in Conciliis decreta sunt, appellari nolint?

1764. Illam legem cæsendam esse iuris nature, in qua Moy-
ses

res & Cæsar conueniunt. *Brent. loc. cit.* Sed quare non etiam ea, in qua Romanus Pontifex, & Romanus conuenit Imperator? An non ipse Moyses, & legem Cæsaris, & ipsum subiecit Cathedra Moysis Cæsarem? Matth. 25. Deut. 17.

1764. Non puduisse Martinum V. cuidam cum propria sorore relaxare matrimonium, sceleratissimum id factum esse. *Bez. lib. de Repud.* Cum, ut Antoninus refert, ea non fuerit germana, sed affinis, soror nempe vxoris suæ mortuæ.

1765. Martinum V. dispensasse in illo casu propter pecunias datas. *Bez.* Cum, ut idem refert Antoninus, qui eo vixit tempore, id ob ingens scandalum, nec sine maturo consilio, & longa disceptatione Theologorum, fecerit.

1766. Prohibitionem illam septem vel quatuor graduum, antiquitati fuisse ignotam, cum in Concil. Epanen. ca. 30. Turon. 2. Canon. 12. Et Parisien. 1. cap. 4. non prohibeantur coniugia, nisi usque ad secundum gradum. *Kemnit. Bez.* Atqui certum est, legem illam esse antiquiorem, ut vel ex ipso patet Concil. Epanen. & Turon. quæ se ad superiora referunt Concilia, maxime ad Agathen. quod generaliter prohibet, ne quis ullam consanguineam ducat in vxorem. Idem in *Wormatiensi.* 32. q. 2. Can. In Copulat. Idem in can. Nulli, can. Contradicimus. *ibid.*

1767. Gregorium in Rescriptis ad Interrogata Augustini Anglorum Episcopi cap. 6. permittere Anglis matrimonia in 3. & 4. gradu, modò abstineant à secundo. Cum hoc ipsum ex dispensatione factum scribat lib. 12. epist. 31. ad Felicem Episcop. Messanen. alioquin ad septimum communi lege interdictum, ducentis plus annis ante ipsum definierat Iulius, 35. q. 2. Can. Nullum. Vid. *Iuon. lib. 7. Decret.*

1768. Nimis latè patere istos gradus, multasque parere perplexitates, maxime apud rudiores populos & Parochos. *Ita communiter non tam aduersarij, quam multi etiam Catholici.* A quibus non vehementer abhorreo, maxime in gradibus lateralibus, verum tamen in hoc differunt Catholici à non Catholicis, quòd se suasque opiniones Ecclesiæ subiciant, & Conciliorum definitioni.

2. part. Summ.
Theolog. tit. 30
cap. 11.

1769. Cognationem spiritualement, non rectè constitui impedimentum matrimonij, cum omnes ex baptismo fratres sint & sorores. *Luth. Bez.* Atqui Ecclesia aliud definiuit, nec sine causa, Omnino enim conueniens esse videtur, vt sicut consanguinei inuicem non contrahant, quia vnus ab altero accipit esse naturale, ita quoq; cognati spirituales non contrahant, quia vnus ab alio accipit esse spirituale.

1770. Vaniloquos esse Pontificios, quod asserant, Ecclesiam clandestina matrimonia semper fuisse detestatam, cum Concilium Trid. vltro fateatur, ea vera ac rata, atq; adeo fuisse Sacramenta. *Kenn.* At non fuit detestata, quod non essent rara, sed quod non essent legitima, siue legitimo modo contracta, sicut etiam non probat priuatam seu domesticam Eucharistia celebrationem & asseruationem, non tamen ideo, si asseruetur & celebretur, veram Eucharistiam asseruari & celebrari negat.

1771. Non rectè certis anni temporibus prohiberi nuptias, cum nullo tempore sint mala. *Caluin. lib. 4. Inst. cap. 19.* Quasi id, quod in se bonum est, nulla circumstantia fieri possit malum, an non & ipse actus coniugalis est licitus? & tamen non omni loco vel tempore rectè exercetur, quin vt orationis causa nunquam intermittatur, Apostolus suadet. Quamuis nec nuptiarum quidem, id est, contractus matrimoniales, vilo prohibeantur tempore, sed nuptiarum duntaxat celebritates, solennis sponsa ad Ecclesiam deductio, apparatus, conuiuia, tripudia, quæ certis anni temporibus propter causas legitimas, rectè prohibentur. Omnia enim suum habent tempus, Eccl. 3.

1772. Solennitates nuptiarum, olim tribus tantum anni temporibus, idq; iustam ob causam, quod populus illis temporibus communicabat, fuisse prohibitas. *Kenn.* Cum nullo ipsi tempore, nec propter yllam causam eas omittant, Adeo vero nulla est apud eos temporum ratio, vt etiam Ministri eorum in despectum Papæ, nescio an etiam temporis, ipsa die Parasceues, qua sponsus Ecclesiæ Christus in Cruce passus & mortuus fuit, suas cum gaudio & tripudio celebrent nuptias.

1773. Ideò nuptias certis quibusdam anni temporibus à Pontificiis prohiberi, quod existiment, sanctitatem illorum temporum, non ferre commixtionem carnalem. *Kemni.* Atqui calumniam esse, nec ipsi quidem ignorant calumniatores; neque enim (vt dictum est) vel contractus matrimoniorum, vel sponsalia, vel copula, sed ipsa duntaxat prohibetur nuptiarum solennitas: Quod si etiam omnia illa prohiberentur, nihil prohiberetur, quod sua sponte Christiani coniuges non obseruant, cum & in veteri testamento, certas ob causas, coniuges mutuò nonnunquam abstinerint, & Apostolus orationis causa abstinere suadeat, 1. Cor. 7.

1774. Coniugium non esse impedimentum orationis. *Hesbus. loc. 21. er. 6.* Cum expressè Paulus suadeat, vt coniuges nonnunquam orationis causa abstineant. 1. Cor. 7. Sup.

1775. Causas matrimoniales, ad civilem, non ad Ecclesiasticum pertinere magistratum. *Luth. in 5. c. Math. Phil. in loc. Brent. Kem.* Cum eas passim suis arrogent Ministeriis: Nec vel Christus, vel Apostolus causas sibi propositas, ad seculares remiserint iudices, nec vllum aliquando Conciliū ad eos pertinere definiuerit.

1776. Pontificios docere, Causas matrimoniales, nulla ex parte pertinere ad magistratum civilem. Minimè; Nihil enim omninò, & omninò pertinere, vtrumq; à recto deuiat tramite.

1777. Impium & blasphemum esse, cogere Coniuges, vt in Missa copulentur; Atqui veri Christiani id sponte sua, non coacti, faciunt, nec quicquam hac in parte faciunt, quod eorum non fecerint Maiores, & omnes ante ipsos Christiani, nec impij, nec blasphemij. Quid verò de Missa sentiendum sit, diximus.

1778. Non esse insistendum circa hoc Sacramentum, ritibus & Cæremoniis veterum, sed in meliores reformandos. Cum, vt in cæremoniis Patrum nostrorum ambulemus & moriamur, omnes iubeant Prophetæ & scripturæ. 1. Machab. 2. 2. Mach. 6. 7. Prouerb. 6. Ierem. 6. Deuter. 32. Iob. 8. Malach. 1. 2. 3. 2. Tess 2. Hebr. 13. Vnde Prouerb. 22. *Ne transgrediaris terminos, quos posuerunt Patres tui. Tunc autem (ait August.) à nobis limes sanæ doctrinæ*

Ecc 2

defen-

Lib. 3. Hippoc

Euseb. epist. ad defenditur, quando termini, quos posuerunt sancti Patres, non transferuntur à nobis, sed observantur & defensantur. Prima enim salus est, recte fidei regulas custodire, & à constitutis maiorum nullatenus deviare. Vanum autem est, vel arbitrari, vel affirmare, caeremonias Maiorum ab Ecclesia approbatas, esse contra verbum Dei; Si enim essent, ab Ecclesia quæ columna & firmamentum est veritatis, approbatæ nunquam fuissent.

DE SACRAMENTO

Extremæ Vnctionis.

1779. **E**Xtremam Vnctionem non esse Sacramentum propriè dictum. *Omnes Calumstæ & Martinistæ.* Sed si his opponas sensum & consensum omnium antè ipsos Christianorum, Patrum & Conciliorum, quid sunt dicturi?

1780. Non posse probari ex sacris literis, Vnctionem esse Sacramentum. At neq; probari potest, Eucharistiam vel Baptismum esse Sacramentum: quæ enim scripturæ? qui Prophete vel Apostoli, Eucharistiam dixerè Sacramentum? Eadem autè Ecclesia, quæ Eucharistiam, Extremam quoq; Vnctionem tradidit esse Sacramentum.

Jacob. 5o.

1781. Nullam Vnctionis huius in scripturis fieri mentionem. Cum Apost. Iacobus apertam eius faciat mentionem, dicens: *Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, qui orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleviabit eum. Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei.*

1782. Non habere Institutionem à Christo: An non sufficit Apostolorum traditio? an tradidissent, nisi à Christo accepissent?

1783. Epistolam Iacobi non esse Canonicam, nec tantæ auctoritatis, ut ex ea dogmata fidei sine aliis scripturis Canonicis possint aut debeant probari. *Luth. Kemnit.* Expedita scilicet solutio, negare scripturam, quia tuam arguit doctrinam, Atqui Canonicâ esse, nemo hactenus dubitavit. Alibi.

1784